

Redactiunea

se afla in

Strat'a tragatoriului

(L. óvész-utca), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decâtu numai de la correspondintii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori anonime nu se publica. Articlii trimisi si nepublicati se voru arde si numai la cerere espressa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joui-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune 3 fl. v. s.
Pre siesse lune 5 „ „ „
Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Romania:

Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taes'a timbralo pentru fiesce-care publicatiune separat. In loculu deschisu 20 cr. de linia. Unu esemplariu costa 10 cr.

B.-Pest'a, 7/19. Jul. 1873.

In lips'a de materia la discussiuni politice, diuariile unguresci se ocupa de doue chestiuni destullu de scarmenate: Fusiunea partiteloru d'in camer'a deputatiloru Ungariei si cestiunea bancoi ung. — „M. Pol.“ dice „fusiunea basata pre principie si buse ca cestiune de putere nu pote ave nici unu resultatu, pentru ca asta-di nici unu amu cu pricepere nu mai cerca de este bunu an reu pactulu dual. d'in 1867. pentru ca nu de la acestu-a aterna bun'a administratiune, bine regulat'a stare financiaria si repede, bun'a administratiune a justitiei, fara de cari statulu nu pote prospera. Cellu ce in asta privintia are vre una idee practica plana de rezultate bune, acellu-a este harnicu de guvernare, faca d'insulu oppusetiune ori ba; numai pre busea acestoru idei practice se pote grup'a una partita tare si a se la nascere fusiunii partiteloru, ce are se se forme de la sine. Precatu timpu inse voru dur'a rivalitatile si cellu ce avendu ideile practice nu le spune de frica se nu le esplota de altulu, nu se va face nemica spre inaintare. Fusiunea dara nu va ajuta chiaru nemica, mai bine ar fi ca se dispara tote partitele si se incete intrigele d'in sinulu lor, ca-ci altminter'a Ungari'a va ajunge in situatiunea Ispaniei“. Acestu organu officiosu deschide ochii d'insainte a relleloru ce au emanat d'in pactulu dualisticu, ellu nu vre se vedea de incurtatele administratiunii publice, a justitiei si a financierulu, tote au urmatu, dupa logica cea inessorabile a fapteloru, din acellu pactu dualisticu, care involve tote aberratiunile ce le vedemu perondandu-ne si latindu-se. Insa-si dependintia, sclavicia financiaria a Transilvaniei de la Cisitanian'a este repusa in acellu pactu. In acestu privintia inse incepu a se deschide ochii oameniloru si anume a maghiariloru insi-si, dupa acesta cunnoscintia va urma si recunoscerea abnormitatiloru ivite pre terrenulu constitutionalu, adulterandu-se libertatile garantate prin legile d'in 1848. devierea progresiva de la aceste, nedreptatile commissiune contr'a nationalitatiloru tierrei si tota miseria financiaria a statulu ung. — Deschierarea de centralistii impilatori de Viena si de tote doctrinele lor, desfacerea de aliantia cu elementulu nemticescu, funestu elementulu magiaru, si revenirea la adeverata base a statulu ung. aliantia strinsa cu factorii d'in sinulu seu, acest'a este politica cea sanetosa. Candu maghiarii voru ave coragiulu a o inaugura, voru scapa de precaria situatiune si voru fi tari prin increderea imprumutata a compatriotiloru multumiti. Statulu ung. nu va porta nici frica de eventuale succesiuni d'in laintru, nici de cutropiri d'in a fara. Atunci cestiunea bancoi se va resolve de sine, precandu in situatiunea actuala nu se pote in favorea Ungariei.

Dupa diuariulu „Waterland“ numirea postulu Cancellariu de curte Mazuranciu, de banu allu Croatiei, ar fi fapta implinita. Diuariile ung. observa ca numirea nu pote urma decâtu numai dupa ce camer'a Croatiei va fi primitu punctele de revisiune alle cunnoscutele invoelte intre deputatiunile regnic. Cu tote aceste este imminente numirea lui Mazuranciu, a carui activitate si influentia au contribuitu multu la successulu noiei impacatiuni. Croatii inse, temendu-se de oro care perfidia ung. protesta de acum in contr'a numirei unui maghiaru de banu allu Croatiei, ceea ce se pare a fi transpiratu ca intentiune a micisteriulu ung.

La ministriulu de interne s'a timentu in 15. l. c. conferintia in care s'a statoritu timpul candu se intre in vietia legile pen-

tru provincializarea confinieloru militari. Au luatu parte la conf. Commiss. bar. Scudier, prefectii Ivascovicu (Carasin) Ormosiu (Timisiu) Rovay (Toront.) Martonfy (Bacia) si consil. minist. Nehrebeschi.

Metropoli'a veduvita a Romaniloru greco-orientali.

III.

Consistoriulu Metropolitanu, care de regula consta din metropolitulu ca presedinte, din episcopii sufragani si din assesorii alesi prin Congressu d'intre mireni si clero, la repausarea metropolitulu are unu rol forte insemnatu, de-ora-ce densulu in frunte cu Episcopulu celu mai betranu ca presedinte primesce asupra sa tote drepturile si detoritentele metropolitulu in tote cauzele administrative alle intregi metropolie pana la alegerea resp. installarea noului metropolitulu.

D'intre aceste drepturi cellu mai insemnatu este: conchiamarea congressulu nationalu besericescu pentru alegerea metropolitulu fara de a cere la acest'a convoirea ori licentia guvernulu, avendu numai a notificat simplu acest'a conchiamare Maestatii Salle in virtutea §. 151. din statutulu org. si in intellesulu art. de lege IX. din annulu 1868.

Si aci insemnamu indata, ca de si statutulu org. si art. de lege IX. din 1868. vorbesce apriatu numai despre incunoscintia previa a M. Salle, dar' nu totodata si despre incunoscintia guvernulu despre conchiamarea congressulu: tottu-si credemu a nu rateci daca aflamu necesitatea de a se incunoscintia si guvernulu despre acest'a, de ora-ce este cunnoscutu, ca monarchulu, in ori-care statu constitutionalu, domnesce prin ministeriulu seu parlamentariu si domnitorulu fara scoirea si consultarea ministriloru sei nu pote seversu nici unu actu de insemnetate publica. Spiritulu constitutionalu allu statutulu org. o pretinde acest'a cu deosebire, de si literale lui nu pomenescu nimica despre incunoscintia guvernulu.

Cestiunea acest'a va appare la multi pote de o cestiune de totu neinsemnata si de natura secundaria. In adeveru asiá si este; dar' a nu pune nici unu pondu pe ca ar' insemna atata, catu a ignora unu principiu fundamentalu allu toturoru constitutioniloru, si a provoca unu amestecu a puterei de statu in cauzele nostre administrative besericesci. Ori nu s'aru pote usioru intempla, ca guvernulu, daca densulu n'ar fi incunoscintiatu previe despre conchiamarea si tienera congressulu, dupa principiu mai susu indicatu constitutionalu si din motivulu, ca dreptulu de suprema inspectiune nu se pote eserce fara incunoscintiare previa, ar' oprí tienera congressulu prin ce ar' ave occasiune a se amesteca in administratiunea besericee gr. or. si a provoca difficultati, ma chiaru desbinari intre membrii congressulu. Cine nu-si aduce aminte, ca desfacerea si suspinderea congressulu serbescu a urmatu chiaru din o astfelu de affacere secundaria, din unu actu, ce se „pote numi allu politetfei“.

Sè nu fimu deci scrupulosi de felu in asemene cestiuni, cari daca le vomu resolve in intellesu constitutionalu, besericee nostre nu voru causa nici o suferare ori scurtare de dreptu, precandu

procedur'a contraria aru pote aduce cu sine mare incurtatura in beserica. Nu potemu afirma, ca statutulu org. aru recunosc de unu factoru supraveghiatoriu numai pre MSA, de-ora-ce aflamu destule passage in statutu, cari pretindu ca unele organe alle metropoliei se se puna in relatiuni oficiale cu guvernulu tierrei, precum e d. e. dispusetiunea, ca consistoriulu eparchialu este indetoratu a incunoscintia despre morte Episcopulu „pre metropolitulu si pre guvernulu tierrei“, si noi voimu a crede, ca Consistoriulu metropolitanu va comunicat cu guvernulu determinatiunea sa despre conchiamarea congressulu alegatoriu de metropolitulu si in interessulu besericee se va nisui a evita ori-ce conflictu neinsemnatu intre beserica si statu.

Incatu acum pentru conchiamarea congressulu nationalu, acest'a trebuie se se intemple in decursu de trei lune dupa repausarea metropolitulu, ceea ce — dupa noi — va se dica atata, ca congressulu pana in 3. lune nu numai ca are a fi conchiamatu, ci a-si si incepe lucrarele salle, adeca de la dia mortii lui Siagun'a 28. Juniu st. n. pana la 28. Septemvre. Pana in finea lui Sept. deci metropolitulu hierarchiee gr. or. romane trebuie se si fia alessu.

Aci inse punemu o intrebare de mare insemnetate, carea cere o deslegare corara amensurata statutulu org. intrebarea: cine alege pre Metropolitulu? congressulu de mai nainte alessu inca in annulu 1870. si immultitu cu 30. deputati din Archidieceasa? ori unu congressu de totu nou compusu pre bas'a unei alegeri noue?

Parerile in acesta cestiune ponderosa sunt divergenti. Unii tienu, ca de-ora-ce mandatulu deputatiloru congressu ali duradia 3. anni de dille care numai in 13. Octomvre 1873. st. n. va se espire, pe candu beserica romaniloru gr. or. — precum socotiramu mai de asupra — trebuie se si fia prevediuta cu metropolitulu; de-ora-ce mai departe, de si statutulu org. vorbesce de unu congressu ad hoc, nu prescrie espressu nicairea, ca acestu congressu, care afara de alegerea Metropolitulu n'are nici o agenda, trebuie se fia compusu din deputati alessi numai pentru alegerea metropolitulu, — urmza de sine, ca toti acei deputati, cari au fostu alessi si verificati pentru congressulu din 1870., au dreptu a-si occupat loculu loru in congressulu alegatoriu de metropolitulu fara de a se supune unei alegeri noue.

Er' altii tienu chiaru contrariulu. Ei adeca dice, ca acestu congressu este extraordinariu si inca extraordinariu nu in acellu intellesu, ca congressulu, care in trei anni de dille numai o data are se fia conchiamatu pentru affacerile ordinare, pote tiené si siedintie extraordinarie pentru affaceri grabnice si extraordinarie, ci in altu intellesu, in intellesulu prescrissu in statutu, deadreptulu numai pentru alegerea metropolitulu. Intre congressu extraordinariu si extraordinariu dara este o mare deosebire, si inca cu atatu mai vertosu, ca-ce congressulu alegatoriu de Metropolitulu are se numere 120. de deputati, precandu congressulu alessu pre 3. anni numera numai 90. deputati, adeca: la congressulu alegato-

riu de metropolitulu se tramitu 60. din archidieceasa, 30. din dieces'a Aradului si era si 30. din a Caransebesiului; din contra la congressulu ordinariu, cu mandatu de 3. anni fiecare dieces'a trimitte cate 30. deputati, la olalta 90. Mai departe totu acestia dice, ca la congressulu de 90. membri episcopii sufragani sunt indetorati a se infacisia la siedintie ca Episcopi, dar' nu potu occupat locu ca deputati, prin urmare nici nu potu fi alessi de deputati, pe-candu din contra: la congressulu de 120. membri si Episcopii potu fi alessi de deputati si ca atari au dreptu de votare si consultare intocmai ca ceilalti deputati (§. 155. alinea 2.) din ce urmza de sine, ca Episcopii sufragani (cellu din Aradu si Caransebesiu) numai atunci-a potu deveni deputati, daca pentru acestu congressu, se va escrie o alegere noua in intriga metropolia. — Totu dupa acesti-a, appare de unu ce irratiunabilu, nelogicu, ca metropolitulu se fie alessu de 90. deputati cu mandatu de 3. anni si de 30. deputati (din archidieceasa) cu mandatu ad hoc, pe cate-va dille, pana candu adeca s'a seversitu alegerea Metropolitulu.

Ecce d'oué pareri contrarie, d'intre cari si un'a si alt'a va ave destui apertori aprigi.

Cestiunea merita a fi desbatuta cu tota seriositatea si in jurnalistica cu atatu mai vertosu, ca-ci chiaru acesta intrebare pote causa cea mai periculoasa desbinare intre romanii greco-orientali, ce apoi forte usioru aru provoca amesteculu guvernulu in afacerile congressulu, de-orace, unii aru vindicia legalitatea, er' altii nelegalitatea congressulu alegatoriu de metropolitulu, ceea ce nu credemu se o dorasca nici unu sufletu de romanu.

Incatu acum pentru noi: nu potemu tainu de felu, ca suitemu de prim'a parere, adeca, noi tienu: ca congressulu, ce are a se conchiamat pentru alegerea metropolitulu in trei lune de dille dela morte lui Siagun'a trebuie se fie compusu din cei 90. deputati alessi in annulu 1870. si din 30. deputati nuicari au a se alege acum'a din archidieceasa.

Acest'a o pretinde logica, liter'a si spiritulu statutulu org.

Ecce ce dice statulu org. in §. 155.

„Pentru alegerea de metropolitulu si Archiepiscopulu, congressulu se compune din 120. de deputati la cari Archidieceasa concure cu jumetate din numerulu presiptu; prin urmare: pentru numerulu presinte alu Eparchieloru Archidieceasa concure cu 60. er'a Eparchia Aradului si a Caransebesiului cu cate 30. deputati alessi dupa modalitatea prescisa in §. 148. De sine intielegandu-se, Archidieceasani la acestu casu in fiecare cercu de alegere alege cate doi deputati si ca daca mandatulu deputatiloru pentru congressulu de mai nainte deja alessi, inca n'a espiratu numai pentru numerulu ce mai lipsesce, se facu alegeri noue“.

„In congressulu compusu asiá pentru alegerea Metropolitulu Episcopii Suffragani, daca nu sunt alessi de deputati, nu au votu la alegerea Metropolitulu“.

Cumca acestu §. alu statutulu nu este asiá de chiaru, precum aru trebui se fie, se pote vedé indata. Negressitu este dubiu passagiulu: „Archidieceasani la acestu casu, (adeca pen-

tru congressulu alegatoriu de Metropoli-
litu) in fie care cercu de alegere
alegu câte doi deputati; deorace
acest'a va se dica atâta, că in Archi-
diecesa negressitu au a se alege de
nou 90 deputati, si inca in fiecare cercu
câte doi, pre candu in celalalte doua die-
cese „numai pentru numerulu, ce mai
lipsesce (din 30.), se facu alegeri noue“.

Dupa noi o astfel de interpretare a
statutului org. are fi falsa, necorecta si
nebasata pre spiritulu legii. Passagiulu
adeca, care suna despre Archidieceasa, nu
va se inseme atâta, că acum a se se
aléga 60 deputati, ei insémma că numai
in casulu, candu aru fi espiratu manda-
tulu de 3. anni aloru 30. deputati, de mai
nainte, are se aléga Archidieceasa in
fiecare cercu câte doi deputati. Manda-
tulu aloru 30. deputati inse, care sunt
pe trei anni de la 12. Octomvre 1870.
st. n. pana la 12. Oct. 1873. inca n'a
espiratu, si nici că va espirá in aceste
trei lune, in decursulu caror'a Metropol-
litulu trebuie se fie si alesu.

Cumca numai Archidieceasa allege
acum a 30. deputati ad hoc, éra cei-
lalti 30. cu mandatulu din 1870.
nu sunt a se supune unei alegerei
noue: se vede si de acolo, că dupa
acum citatulu §. alu statului de sine se
intellege, că „daca mandatulu deputa-
tiloru pentru congressulu mai dinnainte
dejá alessi, inca n'a espiratu, numai
pentru numerulu, ce mai lipsesce (prin
mórtea intrevenita, séu prin neverifica-
re, séu prin depunerea mandatului) se
facu alegeri noue.“

Acestu passagiulu §-lui 155. con-
tiene apriatu o regula generala pentru
tôte diecesele prin urmare si pentru Ar-
chidieceasa, in intiellesulu căreia mem-
brii congressulu alessi in annulu 1870.
nu sunt suppusi unei alegerei noue, pen-
truca mandatulu lor de 3. anni inca
n'au espiratu si va espirá numai la 12.
Octomvre 1873.

Dar' si altcum, congressulu acestu-a
negressitu este „extraordinariu“, la
care deputatii de mai nainte trebuie se
fie invitati spre a-si esercitá dreptulu
loru constitutionalu. Ori-ce congressu
extraordinariu se fie conchiamatu in 3.
anni de dílle, pana candu adeca tiené
mandatulu lor, ei, ca reprezentanti le-
gali din deosebitele Eparchie, nu potu fi
eschisi de la siedintiele congressului
acest'a. Intre acestu congressu
extraordinariu, care este chiamatu
a alege pre metropolitulu, si intre a ltu
congressu extraordinariu nu
mai atâta este deosebirea, că archidiece-
sanii la alegerea metropolitulu sunt re-
presentati cu 60. deputati, intocmai ca
si celalalte doua diecese la olalta, de
aceca archidiecesanii afara de locurile
vacante mai trebuie se aléga 30. depu-
tati.

Si acest'a dispusetiune a statutului si
are ratiunea sa, despre care in nume-
rulu viitoriu.

Cărtile de învetiatura

in scolele nostre confess. si dreptulu de
supraveghiare a guvernului.

II. Că in „elemente de istoria“ etc.
autorulu propoveduesce doctrina etero-
dossa in direptiunea susattinsa si intru
intiellesulu pretinsu de Dl. ministru —
la acest'a am respunsu prin observatiu-
nile nostre de mai susu. (v. nr. tr.)

III. *Elemente de geografia* ad. 1)
„Autorulu imparte Transilvani'a pre-
cum n'a mai fostu; in regiunea de me-
dia-di, medianopte si resaritu“. Ba au
fostu si este, Dle ministre si va fi puru-
rea permis autoriloru d'a impartí una
terra si dupa regiunile ei naturali, fara
a lassá, firesce „impartirea politica, in
comitate, districte, scaune, etc. ceea ce
autorulu nu au facutu. Dar daca acesta
libertate, cu totulu innocenta, ce si-a
luatu autorulu d'a impartí patri'a sa si
dupa regiunile ei naturali, este tassata
de doctrina falsa, ratecire si peccatu!
cum se tassamu noi atunci neculifica-
bil'a cutediare si insultatori'a libertate

ce si-iau autorii magiari cu conniven-
tia — de nu cum-va chiaru d'in annu-
tulu — guvernului ung. d'a impartí, si
dupa an. 1848. Transilvani'a in „pamen-
tulu maghiariloru, secuiloru si allu sas-
siloru?“ Ore nu este acest'a a perpetuá,
cu impudentia, infami'a „Approbate-
loru“ si a „Compilatorulu“, ce petedia
in eternu pre autorii loru? Ore scie Dl.
ministru de acest'a? si daca scie face-va
se incete scandalulu?

Apoi — cum se tassamu cutediarea
unui dascallu d'in institutulu milita-
rescu, „Ludoviceulu“ d'in Pest'a, cu
omiosulu nume de Zsoldos, care in
nerusinare sa cea fara de margini,
dupa ce injurá, batjocuri, calumnia, cătu
i-au luatu gur'a, pre Romani, inferá pre
prentii romani că sunt cei mai marital-
hari si criminalisti? si acest'a in prelec-
tiunile salle publice, publicate apoi in
diariulu ung. „Honvéd“. Ore, Dle mi-
nistre, acellu mercenariu, nu atátu cu
numele, ei mai multu cu suffletulu séu,
propune ellu doctrina ortodossa magi-
ara? Ore ministru resp. trage-lu-va la
respondere? Da-i-va ordene ca se pre-
lucre acellu miserabilu fetu allu mintei
lui cellei scrintite si acellu hido-su
eflusu allu animei lui pline de
ura si turbare in contr'a conce-
tationiloru séi romani? Vomu acceptá
ca se se face, si pana candu vomu
avé ocasiunea, a intrebá si a pretinde
intr'altu loc, si acest'a cu atátu mai
vertošu, că-ee acellu institutu nu e con-
fessionalu, ei se sustiene cu spesele
tierrei, prin urmare si d'in sudorea Ro-
maniloru insultati de acellu mercenariu
platitu d'in vistieri'a tierrei.

Ad. 2) „Nunc venio ad fortissimam
rem“, adeca la celle mai curiose si po-
cite argumente tragigo-comice alle fer-
manului ministeriale. Le vomu scar-
mená si aceste unulu câte unulu. „Me-
ditatiunea Dlui G. Baritiu, a supr'a
vallei Hatiegului“ cuprinde doctrina ete-
rodossa, pentru că insuffletiesce pre Ro-
mani si descepta intrinsii sublimelme sen-
tieminte nationali si amore patriei la-
strabune! Ah, Dle ministre, de candu
este peccatu pentru Romani, ceea ce
este innalta virtute pentru Magiari?
Ce? Intoleranti'a magiara vre se sugru-
me pana si sentiemițele ce Ddieu a sa-
ditu in inimele omeniloru? In fundulu
tartarului assemene blasfemie! „Caesar
in hoc potuit, juris habere nihil“. Neel
cea mai iscusita tiranni'a, neci cellu mai
brutalu terrorismu nu are dreptulu la
acest'a si Romani voru respinge puru-
rea cu indignatiune assemene incercari
si voru condemná in germine atari pre-
supusetiuni nescocite in creeri unguresci,
cari trebuie că sunt scrintiti. — Multu
ne miramu că D. min. Trefort au fostu
silitu se ceda presiunii ce au trebuitu
se se essercite asupr'a consciinței salle,
de si-a pusu numele séu cellu stimatu
sub assemene mangitura de ordinatiune.
D. m. Trefort, dupa originea sa, este de
gintea latina, prin urmare nu este ma-
giaru si daca in patri'a sa adoptiva
au devenitu fiu allu natiunii magiare,
n'a potutu deveni totodata si intolerante
cătra celalalte natiuni ale patriei si cu
atátu mai pucinu cătra Romani, ca
ginte irudita; nu, acest'a a o crede nu
ne permite innalt'a sa cultura europe-
ana, reputatiunea sa de omu civilisatu,
care vede mai de parte de angustele
margini alle Magiari, despre cari insu-
si genuinulu magiaru, contele Andrassy
ni díssesse: „că suindu-se in carrulu
de ferru cu țigar'a aprinsa, precandu
acést'a se finesce, dsa au si trecutu pre-
ste fruntariel maghiarei.“ Rêu ni pare
că preanonab. si preamanulu D. min.
Trefort, semnandu acesta ordeuatiune
in form'a ce i-s'au presentatu de cutare
subalternu allu séu ultramagiaru, au
luatu totodata asupr'a-si respunsabilita-
tea pentru tote inconvenientele ce se
cuprindu intrins'a.

Ad. 3.) „D. autoru Z. B. tratedia
Banatulu separatu de Ungari'a“ Dupa
ce se va fi díssu că s'au luatu la an. cu-
tare de la Turci prin austriaci si nu
prin magiari si dupa ce va fi amintitu,

că la cererea maghiariloru imperatess'a
Mari'a-Theresi'a, l'a incorporatu cu Un-
garia, nu este, nu pote fi neci unu pec-
catu a-lu tratá si separatu in cărtile
rom. de geografia, pentru că neci auto-
rii cartiloru magiare nu potu ignorá fa-
ptele si nu este in puterea lor neci a
ministeriului ung. d'a scote chiaru
neci d'in gur'a maghiariloru celloru
mai ultraisti numirile de „Bánát“
si „Erdély“ cellu pucinu, daca se
si sfescu a pronunciá cuventulu „or-
szág“ ceea ce inca insi-ne amaudit de
nenumerate ori d'in gur'a magiariloru.
Numirile istorice nu se potu nemici neci
prin ueazuri moscalesci, neci prin fer-
manuri turcesci.

Ad 4) „In Transilvani'a si Banatu
Romanii sunt in majoritate“ Da, D'le
ministre, nu numai, ei si pre territoriulu
Ungariei de cătra Transilvania pana la
riulu Tis'a, marginile apusene alle ve-
chiei Dacie, ceea ce inse, autorulu rom.
D. Z. Boiu, au trecut-o cu vederea, si
acesta majoritate romana pote se fia doc-
trina eterodossa magiara, inse falsa neci
decátu nu este, pentru că este purulu
adeveru matematicu, si daca istoriogra-
filoru maghiari au successu a falsificá
istori'a, nu li pote succede in veci a fal-
sificá matematic'a. — Armeanulu rene-
gatu D. Goroveiu poruncise pre candu
erá ministru, officiulu statisticeu, ca se
nu se conscrie locuitorii tierrei dupana-
tionalitate, pentru ca se nu se vedea nu-
merulu cellu mare allu Rloru, Slaviloru,
etc. si cu tote acestea n'au disparutu
aceste natiuni, ba Capulu Officiulu sta-
tist. D. Keleti au sciutu pote chiaru si
dupa confessiune numerulu cellu mare
allu Rloru. Daca unu altu ministru ar
mai riscá a se face si mai ridiculosu de
cátu se facusse armeanulu (bietulu! d'in
porunc'a collegiloru séi) si ar poruncí
ca aparatulu statisticeu se escamotodie
in Trans. Banatu si Crisian'a majoritatea
romana in majoritate magiara, cu tote
aceste majoritatea romana nu ar lipsi,
ei ar lipsi mintea sanetosa d'in capetín'a
acellu ministru si a argatiloru séi.

Ad. pt. 5.) „că Ioanne Corvinu
(cellu mai mare belliduce allu seclului
séu, cellu mai mare guvernatoriu allu
Ungariei, si prin urmare si ffiulu séu
Matheiu, cellu mai mare si cellu mai
dreptu rege allu Ungariei) au fostu ro-
manu si nu magiaru este doctrina ete-
rodossa.“ Pentru magiari se pote, dar
dupa adeverulu istoricu este fapta, ce
neci istoriografii magiari, acesti falsifi-
catori perpetui ai istoriei, n'a cutediatu
se nege, ei ca se pote pune ore care tim-
bru de magiarismu pre acellu mare
erou, au scornitu nerusnat'a mintiuna,
falsificandu istori'a, că Ioanne Corv. ar
fi fostu spuriulu regelui Sigismundu,
carele au fostu de aceea-si etate sau
multu cu 2—3 anni mai betranu decâtu
I. Corv. *) — de la nobil'a femce ro-
mana Elisabet'a Morzsinai (Margi-
neanu) ne bagandu de sama, că vrendu
ei infamii, a nobilitá prin fornicatiune
dejá regeasa, sangele cellu nobilu si
prin origine si mai alessu prin faptele
salle, au insultatu, au prostitutu me-
mori'a marelui erou si chiaru pre regele
loru. Conceptele celle asiatiche despe
nobilitate si virtuti trebuie se evapore-
dic odata d'in capetele celle sece alle
unoru assemene istoriografi si preste
totu d'in capetele celle fumurate alle
maghiariloru de acesta specie.

I. Corvinu au fostu romanu precum
dovedesce Piu II — Ant. Bonfiniu, si
cet'a istoriografiloru contempturani, dar
in specie imp. si regele Ferdinandu I. (In
diplom. Akppo strigon. Nicolao Olaho
(Romanulu) 23. Nov. 1548. collato) ce-
tesca maghiarii, dar citesca bine, istori'a
patriei nefalsificata si documentele
ce nu se potu falsificá si se voru con-
vinge, că ceea ce se propune in scolele
loru este mintiuna; voru vedé că nu
numai Corvini, Akppulu Nicolau, ci
multi alti illustri barbati (pr. c. intre
altii: Paulu Cneasulu, Racoltia si cea

*) Vedi G. Pray, Annal. Reg. Hung.
Pr. III. Lib. 3.

mai mare parte a capitaniloru séi, etc.
ai Ungariei au fostu de origine romani
si acest'a se-i induplece a stimá natiu-
nea care nu mai pucinu decâtu ei. au
contribuitu pentru apperarea patriei, si
se se infrene d'a ne insultá.

Ad pt. 5) Batali'a de la Sielinberu,
unde Mihaiu Bravulu batú pre card.
Andr. Báthori cu ostea sa maghiara,
se nu supere pre maghiari, au mancatu
ei si alte batái de la Romani de d'in
colo de Carpati, dar si-a resbunatu cum-
plitu asupr'a celloru de d'in coce, ar-
runcandu-i in cea mai trista selavia si
politica si nationala. Apoi se nu uite ma-
ghiarii, că acellu bravu intre bravi, Mi-
haiu, atunci Domnu Romaniei, Moldo-
vei si Transilvaniei, au fostu nobile in
tota puterea cuventulu, că-ee addu-
candu-i vilulu maghiaro-secuiu (Eör-
dögh — nomen et omen hungaricum)
capulu nefericitulu cardinalu, Dominulu
romanu plinu de condolentia pentru „sa-
raculu popa!“ si desgustatu de misera-
bil'a fapta a ungurului, comandá ca ace-
stu-a se si iee pedeps'a meritata, pre candu
maghiarii, cu suffletu ca allu lui Bast'a,
prostituita pre sine si in eternu, prosti-
tuindu memori'a lui Mihaiu prin cunno-
scut'a inscriptiune infama, ce nu se
sfira barbarii asiati ei a pune la mormen-
tulu memoritoriuului Principe.

In fine ammenintiarea Dlui Trefort
că in casu de ne ascultare, are se ne-
dee pre man'a lui Effendi-Ag'a
cellu cu fermele in contr'a limbei ro-
mane, este cu totulu comica si scapata
cu derogarea reputatiunii salle, ceea ce
regretamu. Inse Effendi-Ag'a se nu se
prea incredia, că ar poté insufflá spai-
ma. „Alios ego vidi ventos, aliasque
procellas“ i respun le Poporulu Roma-
nu, si se o scie dsa, că lovindu in cea
ce Romanulu pretiuesce mai pre susu
de cătu viet'i'a sa, l'impinge, ca essindu
d'in marginile patientiei salle, se resco-
lesca furiele infernului a supr'a rapito-
riloru limbei salle. Ca amici consiliamu
pre omenii guvernului, ca se nu abuse-
die de potestate si se se feresca de pro-
vocatiuni.

Cat. Cens.

Reflessiuni

a supr'a situatiunii Romaniloru d'in Ungari'a

Fapetele eroice alle fratiloru Zarandari
si Fagarasiani, occupa in presente spirite
nu numai a totororu Romaniloru interesati
de viet'i'a nationala, ei si a domniloru dílle
in Ungaria, a Maghiariloru, si respectivu
publicistiloru loru. Si care Romanu va poté
ceti riflessiunile, debaterile, argumentatiu-
nile loru relativu la celle intemplete in lo-
curile amentite, fara ca se i-se ivesca de odat
in minte icon'a cellei mai deplorabile sortii
in care jacemu noi adi sub unu regimu ne-
dreptu, assupritoriu, mentiuosulu chiaru in
applicarea legiloru salle?

Ce me affice mai tare e impregiurarea,
că publicistii magiari spre a justificá proce-
dur'a violente a guvernului facia cu Roma-
nii, recurgu la dreptu (!) voiescu a demu-
strá cu politica sanetose, legalitatea uca-
riloru ministeriale, si depunendu, si sen-
tiulu de loialitate si omenia, buccina in
gur'a mare că ei sunt cei mai tolerantii, că
mai liberali, cei mai preventorii facia cu
nationalitatile conlocuitorie; adaugandu asi-
scusi faciarnice ironi'a si batjocur'a ca si
candu noi am vre tolerantia, prevenire
nu sciu câte alte gratie, éra nu „respectaret
drepturiloru nostre nealienabile nationali“.

Scumpa, mea natiune! Câte secle au
trecutu, decandu totu cu panaa tolerantiei
te satura assupritorii tei, alte natiuni sa
bucura de libertatea loru personale, propas-
siescu pre callea culturei in totu intielles-
sulu, si tu esci totu incatusiata, oprita in
folosulu celloru mai sacre drepturi, limb'a
ta e legata, amutita prin una asiá numita
„lege“ in tempulu libertatei esci sclava!

In tempii trecutii navalira asupr'a
barbarii, orde pagane de totu felulu, si se
retrassera, — respectandu-te, — d'in antea
virtutei talle. Se se lupte si adi asiá, nu
mi-ar' paré réu, căti Romani atáti-a lei ar'
afliá in noi contrariulu. Dar' nu, ei, precum
dice „Ellenör“ nu voiescu a se intinde la

mediuloce violenti, ci sub mascher'a legalit'atei committu cellu mai crudu barbarianu.

Inse, traiesce geniulu Romanismului, si De n'a peritu Romanulu candu nu vedea lumina, Acumu candu tiranni'a se sbuciuma'n doreri, Tu bravule Romane, mai credi ca o se peri?!

Nu, dreptulu e in man'a noastra, si Provedinti'a va sci, debue se iee Nemesea supra insultatoriloru sei temerari. Se dovedimu, ca pricepemu si noi drepturile nostre, si le scimu appera in contra sofismelor assupritoriloru brutali.

Me restringu singuru la articulu de candu d'in „Reform'a“ Nr. d'in 11. l. c. Andu ca acellu articlu contine ideele si celoru laite organe alle magiariloru. Se vedeu cum nu se sfiesce a appera, ce comdamna vocea naturei, cum nisuesce a legitim'a ce e naturalmente illegale.

Ide'a fundamentale pre care si-racia edificulu politice'i sale, e: „principiulu de statu“. De aici pornindu, ecca cum si defasciura argumentulu, ce debue se fia relativu la faptele Romaniloru d'incestiune. Na-si-care statu debue se aiba unu spiritulu informatoriu care-i da essistentia, vietia, masa de progressu si intarioru. Asia si Ungaria. Spiritulu informatoriu allu Ungariei, la statu, debue se fia spiritulu Magiarismului. Pre acesta basa are dreptu a se servi de tote mediulocele conducatorie in direptiunea spiritului seu informatoriu, si totu-tata a frange totu ce sta in callea acestui progressu a „Spiritului Magiarismului“.

Poftiti Romaniloru, poftesce mente satososa, a ve bucura de intelloptiunea politica a Ungurului.

Magiarisarea sistematica e sanctionata mintea loru prin unu principiu de statu, arturatu cu violen'cia in profitulu loru. Inse asa e supunerea loru, prosta sofisma, si brutale consecinti'a.

Falsa e supunerea, ca in unu statu impusu d'in elemente deosebite, va se dica in diferite popore, si inca in numeru considerabil, in atare statu dicu, e falsa supunerea, ca un'a d'in natiunile collocuitorie poate arrog'a egemonia, asupra natiuniloru compatriote pe contulu libertatei acoloru-si.

Dar acesta e fapta necontestabile d'in partea Unguriloru.

Prin urmare procedur'a loru e illegale in principiu, corrupta juridicamente d'in decina.

Cine mi-va contradice, ca nu e asi'a? Principiulu pronunciatu, e atatu de primitiv si fundamentale in vietii sociale a popoloru, incatu a-lu nega, ar' fi a innasii spreziunea cea mai decretoria a naturei.

Inse care e mai scumpa libertate de-llu ceea d'a ne pote servi de limb'a marna la loculu seu? E bine, Magiarii ni-au apitu si libertatea acesta!

Si ce sofisma latitadia in argumentatiunea loru! Appellulu la dreptulu cellu mai liberu allu individiloru si allu natiuniloru, e de attentatu in contra essistentiei statulu. Ce turburare de idei? Ba nu, ce marta deositorria, si ei totu-siau coragiulu*) folosii de arme apperatorie marsiavele soame de acestu genu. Frumosu progressedia tinti'a de statu la domni magiar! Undei duce? ipsi videbunt!

Si ce consecintia tragu d'in una doina asi'a de nefundata? Si-punu in mana n'a sangorosa, cu poterea de a tai'a in cati pre toti cari nu voru se fia unguri una sucitura de mustetie a descendentiulu lui Arpadu!

Me miru ca n'au priceputu inca fratii magiar cine e Romanulu. Nu sciu ei ca romanulu e ereditoriulu secularu allu acoloru pamentu, „ellu e in patri'a sa.“

De a datu mana cu Ungurulu, aceea facutu-o in prescintia ca lu va sugruincatu depinde de la ellu, ci cu pactulu n'a-i respecta natiunalitatea si drepturile essistentiei sale.

Dar' asta essege si istoria, si con-Magiariloru facia cu germani.

Ce se tiene de istoria, cine nu scie

*) Nerusinare, Die, nu coragiul. Red.

ca Magiarulu fora de ajutoriulu compatrioteloru natiuni, adi n'ar mai fi pre faci'a pamentulu? Mi-ar plac'e se vedu care Magiaru ar' cutedia se nege acesta assertiune. Dapoi acesta e multumirea loru, ca acumu candu si-au recastigatu una egemonia in tierra, se ni jefuesca libertatea? ce cu dreptulu nu-i competiesce „in vechiulu nostru pamentu!“

Nu pote fi asi'a! Ce istoria essege, commanda principiulu morale „ce t'fenu-ti place altui-a nu face“. Si ce au facutu Magiarii pre tempulu lui Iosifu II.? Toti scimu. Nu resuna totu tempulu plansore generale contra tendintieloru germanisatorie alle acestui imperatu? Si de atunci incoce de cate-ori i-amu auditu lamentandu ca Neamtulu voiesce a-i germanisa? Noi nu aprobamu aceste tendentie; inse ei nu le potu desaprob'a, pentru ca Germanii plecau tocm'a d'in acelle principia, pre cari se basedia adi Magiarii in tendinti'a loru magiarisatoria facia cu noi si cu celalalte natiuni.

Dar' se-si adduca aminte ce s'au in-templatu, ce rezultate au adussu tendinti'a germanisatoria. „Historia est magistra vitae“. Ca elementulu Germanu n'a caditu jertfa assupririloru nedrepte, cauta se o atribuimu positiunei loru sociale; inse daca Magiarii atragu asupra-si si mai incolo ur'a natiunalitatiloru, voru ved'e la ce s'fersitu voru ajunge. Aceste cugete ni-a suggeritu starea lucruriloru intre Romanii acelloru districte si guvernulu ungurescu, sustienutu in procedur'a sa de publicistii magiar *)

Fia-mi ertatu a inchiaia sirele aceste cu manifestarea bucuriei celei mai sincere ce mi imple inim'a candu vedu coragiulu Romanulu, candu e vorba de a se lupta pentru limb'a sa. Nu s'a insiellatu Bonfiniu, candu atatu de maretu a caracterisatu spiritulu Romanulu dicundu ca tesaurulu cellu mai pretiosu allu lui este limb'a, adeca: essistentia si natiunalitatea sa.

Inainte! Inainte!... Geniulu natiunei se ve insociesca, se satisfaceti acceptarei natiunei intoge, se dati essemplu de eroismu junimei ce cu inima palpitanda cauta la evinemiintele ce voru da directiune in conduit'a loru. Adio!

Scrissei in B. M. 13/7. 1873.

L...

Junctiunea caliloru ferrate Austro-Romane si „Press'a d'in Bucuresci.

Neincrederea ce essege de mai multi anni intre Austro-Ungaria si statele Dunarene, noi cei d'antai amu voii ca odata se-si ajunga capetulu. Inse la barbatii cari conduc astu-di destinele acestui imperiu nu vedemu sinceritatea, ce se recere la ajungerea acestui scopu; ma pre di ce merge forti'a brutala, sugrumarea a totu ce nu respira dupa voi'a si placulu tendintieloru de magiarisare si teutonizare se folosescu totu in mai mare mesura.

Este lucru evidentu, ce se demasca pre tota diu'a, ca ceremoniele**) facute Domnitoriulu Romaniei si ministriloru sei, s'a facutu din celle mai egoistice intentiuni, ca adeca se lu pota indupleca la primirea junctiuniloru caliloru ferrate romane cu celle austro-magiar dupa placulu si interesele unguuriloru.

Foile d'in Pest'a si Vienn'a canta psalmi de bucuria, ca junctiunea este assecurata, si ca Austro-Ungaria nu va fi impedeata de a-si validita in Orientu influinti'a ce i-se cuvine.

Noi nu facemu oppositiune cu totu pretulu si cu tota occasiunea guvernoloru

*) Spre laud'a si onorea Redactiunii diariulu „Hon“ (Patri'a) trebuie se facemu unia exceptiune, ca-ce in Nr. seu de eri publica una correspondintia, prin care desaprob'a purcederea ministeriulu. Ni face placere a pote constata, ca sentiulu de dreptate n'au ammortitu si vocea consciintei n'au ammutiu inca in tote inimele magiare. Red.

**) De unde si pana unde? Ce felu de ceremonie? N'am vedutu, n'am auditu, nu scimu, nu cunoscemu decatu nesce simple, prea simple onoruri, mai neinsemnate decatu cum trebuia se i-se dee Suveranulu Romaniloru; ba cu ore-si care affectatiune au fostu ignoratu. Red.

ungurescu si nemtiescu, ma suntemu gat'a a primi propuneri bune si salutare chiaru si din partea loru. Nici cestiunea de facia nu o judecamu dupa sentiminte de antipatia seu simpatia, — ca-ce care Romanu adeveratu ar voii sustinerea muriloru chinessci intre fratii de unu sange de din coce si de din colo de Carpatai? — ci suntemu contra junctiuniloru propuse de guvernulu austro-magiaru pentru cuventulu, ca elle sunt in defavorea Romaniloru, nu numai, ci chiaru periclitadia interesele celle mai vitale, chiaru essistentia caliloru ferrate romane si economi'a politica a Romaniei.

S'a doveditu acesta in modu invederatu si cu arguminte nerestornabile in camerele si press'a Romaniei. Noi nu potemu detrage nimic'a din aceste arguminte, le recunoscemu si sustienemu cu tota poterea si suntemu gat'a a mai adauge catra elle altele, cunoscute de noi prin pusetiunea si situatiunea nostra d'aici.

Politica de statu si cea economica a addusu, mai alessu partea acesta de din coce de Laith'a adeca Ungaria, in cea mai mare crisa financiale. Nenumeratele calii ferrate, cladite unele pentru interese strategice altele d'in interese locali, familiari, personali, etc. si pre banni straini imprumutati cu procentu ne mai audite, a ruinat tierra cu totulu. Vistieria statulu e gola, confusiunea din laintru e completa, discreditulu din afara ammentia chiaru essistentia si libertatea tierrei, regimelu ungurescu abi vegetadia de pre un'a luna pre cealalta, ambla cerandu la Vienn'a si in strainetate,*) inse indiesertu, creditulu a incetatu cu totulu.

Communicatiunea pre calile ferrate e balta, totu venitul abi se urca ba 20%—30%, restulu trebuie se-lu suplinesca statulu, pentru-ca calile sunt cladite de societati private si cu sigurantia din partea statulu.**)

In atari impregiurari desperate guvernulu austro-ungurescu voiesce a-si impreuna calile ferrate cu celle romane, voiesce a coplesi Romania pre terrenulu economicu si se-si castige profitu prin „inflinti'a ce i se cuvine in Orientu“.

Cunoscandu aceste fapte, ce nu noi le inventam ci ni-le spunu pre tota diu'a foile officiose din Pest'a si Vienn'a, cine se pote indoi despre intentiunile guvernulu austro-magiaru?

Romania fara ca se si subscrie insasi sentinti'a de morte, nu pote urma politica economica a Austro-Ungariei: nu se pote ingagia la cladirea cotitueloru de calii ferrate, fara ca se nu espuna financiale statulu la celle mai periculoase incurcature. Cultur'a poporulu pre terrenulu instructiunei de agricultura, industria si commerciu trebuie se premurga caliloru ferrate in oricare statu. Si deca vre-o tierra nu tiene contu de acestu mare adeveru, unde pote ajunge, dovedesce de ajunsu situatiunea de asta-di a Austro-Ungariei.

Camerele Romaniei, prin ingagiamintele primite la Vienn'a, voru fi chiamate a se pronuncia de nou asupra junctiuniloru. Elle voru ave a seversi unu mare actu patrioticu si nationalu. Trecutulu ne assecura, ca patriotismulu camerelor nu va sufferi a fi trassu in tentatiune.

Cu acosta occasiune fia de ajunsu atata. Acum'a voim'a a indrepta cate-va cuvinte catra onorab. collegi de la diurnalulu „Press'a“ din Bucuresci.

Binevoiesca a mai slabi onorab. Red. a diariulu „Pressa“ cu laudele ce la pune pre cancellariulu austro-ungurescu cari sunt

*) Allerga chiaru si la bunele servitie mediocitorie alle lui Bismarcu, precum fach mai de una dille D. Kerkapoli pentru ca se pota capeta de la Anglesi celle 7. mill. necesarie spre a pote plati cuponele d'in 1-a Iuliu. — Numai ca se nu se platesca prea scumpu acosta interventione a vicelanulu Bismarcu. Red.

**) A se ved'e in foi'a offic. Nr. dela 11. Jul. a. c. Stipulatiunile Dlu Kerkapoli d'a plati venitul garantatu allu calii ferrate transilv. care nu adduce neci unu finciu, ba enormele pagube trebuie se le plateasca statulu. Liniele d'in Transilv. nu voru fi productive numai dora dupa junctiunea cu celle din Romania. — atunci inca unele linie laterali voru remane totu neproductive, pentru cuventulu ca sunt linie strategice si nu economice-commerciale. Red.

reproduse de tota press'a maghiara; pentruca vedemu cu dorere cum se folosescu strainii de naivitatea unui organu officiosu romanu si in dosu se intorcu a ride in pumni de atata lauda copillaresca; deca ar fi adeverate „intentiunile bune si de amicetia alle marelui barbatu de statu allu Austriei, Andrassy“, noi Romanii din acestu imperiu amu ave cea mai buna occasiune a ne convinge despre acesta bunavointia. Diariulu „Press'a“, carele a sustienutu cu atata demnitate creditulu fonciaru si legea pentru spirituose, suntemu convinsi, ca nu din lips'a sentiminteloru sale de romanu vorbesce astfelu, ci pentruca din departare n'a ayutu inca occasiune a se convinge si a gusta d'in acesta bunavointia *).

Asia dara ni permittemu noi a spune collegiloru nostri de la „Press'a“, ca pre candu Dloru vorbescu despre bunavointia cancellariulu austriacu, noi, Romanii de din coce, suntemu satulli d'a cea bunavointia — persecutati fiindu in districtele si in cummunele nostre, ni-se scote limb'a d'in municipie, de la judecatorie, etc. si cartile romanesce din scolele nostre poporali.

Ministeriulu ungurescu, a carui tata si nasiu e Deacu si Andrassy, acum'a de currendu tramisse doue fermans, unulu a scote limb'a romana d'in Zarandu si Fagarasiu, etc. era altulu consistoriulu metropolitanu din Sabiu, in care se pronuncia judecata asupra dlu Zacharia Boiu si abecedariiloru, a istoriei, si a geografiei sale, pentru ca acelle respira si ingrasa sentiminte natiunali romanesce, — dupa cum facusse censorulu istoriei memoritoriulu Sincai „Opusigni, auctor patibulo dignus!“

Fia incredintiata „Press'a“, si cancellariulu ei de predilectiune, ca noi amu fi cei d'antai, cari amu salut'a „intentiunile“ bune alle guvernulu din Vienn'a si Pest'a, daca amu ved'e, ca aceste sunt curate si nu amagiri.

Inse, precatu tempu Dl. Andrassy, pre langa tota genialitatea sa, nu va fi decatu unu simplu esecutoru allu politicei nemtiesci, precatu timpu d'a nu e in stare se scape patri'a sa din incurcatur'a actuale in care se affia: noi nu potemu accepta nici o bunavointia catra Romani, neci „independinti'a“ statulu romanu prin influinti'a austriaca; ci daca D. Andrassy e tocm'a asi'a de puternicu, precum crede „Press'a“, apoi binevoiesca inainte de tote a se ajuta pre sine, si apoi a promitte ajutoriu altoru-a.

—d.—

Protestulu

Consiliulu municipalu allu distr. Fagarasiu.

Conformu promisiunii din nrulu precedentu, publicamu aci protestulu consiliulu municipalu allu distr. Fagarasiu in intregu cuprinsulu seu. Din acestu actu pote ved'e ori-cine, ca lupt'a in acestu districtu nu numai nu s'a finitu, ci ea a luat dimensiuni mai mari si din ce in ce devine totu mai resoluta si mai pertinace. Avemu inca firma sperantia, ca pana in fine dreptulu si dreptatea are se triumfedie a supra despotismulu si a impilarii. D. commissariu Boer, — care pretinde a fi facutu treaba cu celle 18 voturi alle magiariloru si functionariloru rom. remasi in adunare, — va ave se ste'e inca la vorba. Acusiunea se va da in currendu, ca-ce precum se vede, Ddiu vre totu-si se pedepseca pre unguri, pentru aceea li-a luat mintile, si-i indemna la violentie si vetemari, facia de cari nici sassulu nu pote sta cu manile in sinu. Eliminarea limbeloru nemagiar si din sfera affaceriloru de administratiune publica, va pote se fia primul pasu catra total'a disolutiune a poliglotulu statu.

Dar se trecemu la protestu:

Copta. Onorabilelu officiu notariale municipale allu districtulu Fagarasiu!

„Consiliulu municipale intrunitu in sedinti'a de adi in numerulu constatatu de 68 membri votanti:

Considerandu, ca limb'a officiala in acestu municipiu romanescu este cea romana;

*) Dorim ca se n'aiba occasiune a gusta d'in ea, spre a nu fi nevoita d'a se plange mai tardu. Red.

Considerându, că în sensul §. 6. alu legii de nationalitate, funcționarii municipali în comerțului oficial pre teritoriului municipiului și în speciale cu adunările au să se servescă de limbă acestor-a;

Considerându, că literile, prin cari s'a convocat consiliul municipal la această ședință s'au redactat în limbă maghiară necunoscută membrilor consiliului municipal; din care cauza multi membri au remis literile convocative și nu s'au prezentat;

Avendu în vedere, că prin această procedură nu numai s'a desconsiderat legea, dar totu-o dată s'a ignorat și vetematu dreptului cellu mai scumpu alu acestui municipiu, a adus următoriu:

Concluzi

„Că după instalarea capitaniului supremu se se închidă această ședință ilegalmente conchiamată și se se conchiamă alta ședință extraordinară pentru rezolvirea tuturor agendelor întefitorie.

De-ora-ce înse după instalare, d. capitaniului supremu Coloman Boer totu-si a voit a continuă ședința contr'a conchiamării de sus și a protestării consiliului municipal;

Antefiliul consiliului municipal dechiarându, că nu se pote demite la vre-o pertractare ulterioară până nu se va satisface conchiamării de sus; și în sensul acestui conchiamării, privindu această ședință de închisă, protestedia solemnă și energicu contr'a tuturor afacerilor și consecințelor, ce s'ar trage din pertractarea ulterioară făcută de noi fără de noi și ca majoritate, cu 47 voturi, subscrișă în acestu protestu, parasindu ședința, nu recunoscă procesul verbal ce pote s'ar fi luat după departarea acestei majorități.

Cerendu-se accluderea acestui protestu la actele ședinței de adi spre înaintare la locurile mai înalte; —

cu predarea lui se insarcina d-lu vicariu Alessandru Micu și adv. Arone Densusianu.

Fagarasiu în 7 Iuliu 1873.

George Comaniciu m. p., parochu și membru comisiunii. Nicolae Dobriun m. p. Vasilie Borzea m. p. Andreu Radesiu m. p. Ioane Cuciu m. p. Georgiu Comaniciu m. p. Iacobu Oana m. p. Nicolae Szaszebesi m. p. Ioane Stoic'a m. p. Ioane Marcu m. p. Nicolae Ratiu m. p. Romanu Dimboiu m. p. Pentru Socolu m. p. Naftanaila Raduletiu m. p. Ioane Hasiu m. p. Ioane Mardanu m. p. Simeonu Comsiulea m. p. Vlase Poppu m. p. Tamasiu Gabor m. p. Ioane Metianu m. p. Ioane Siandru m. p. George Zacharie m. p. Iacobu Moga m. p. Aronu Mogosiu m. p. Iosifu Oprisiu m. p. Andreiu Bica m. p. Leonte Puscaru m. p. Daniele Sierbanu m. p. Georgiu Poparadu m. p. George Popa m. p. Damaschinu Balescu m. p. George Oprisiu m. p. Hilario Boeriu m. p. Michaelu Schneider m. p. Iosifu Stoic'a m. p. Georgiu Stoic'a m. p. George Szillia m. p. I. C. Margineanu m. p. I. Ratiu m. p. Nicolae Halmagyi m. p. George Codru m. p. Ioane Borzia m. p. Filimonu Caba m. p. Arone Densusianu m. p. Ilarie Duvlea m. p. Teofilu Francu m. p. Alessandru Micu m. p.

Conformu cu originalulu asternutu astadi.

Fagarasiu în 8. Iuliu 1873.

Oficiulu notariu municipal

(L. S.) Gremoiu m. p. not. primariu.

Caransebesiu, 1/13. Iuliu, 1873.

St. Die Red! Scirea cea tristă și doreasă despre moartea pre bunului și pre iubitului nostru Arhiepiscopu și Mitropolitu Andreiu Bar. Si agun'a strabatū ca unu fulgeru prin tote locurile locuite de Romani și straini. Sunt dou septemane, decandu campanele besericeie nostre catedrale, imbraccata în doliu prin o flammura negra, între sunete sfasiatorie de inimă revoca continuu în memori'a cetățienilor numele cellu scumpu și iubit alu pre demnul și aduncu cugetatoriulu nostru Mitropolitu.

Perdere a mare și nereparabilă.

Stelpulu cellu neclatitu alu besericeie

nostru s'a surpatu. Steu'a conducatoriă ni-a apusu și geala a petrundu inim'a fia-carui Romanu binesentoriu.

Ca adevratu parinte în totu decursulu vietiei Salle si-a iubit fiii, incredintati lui de Provedintia și fiii inca l'au iubit. Au obvenitu înse și casuri, de unii, din fiii sei, orbiti de vana ambițiune, nu-lu poteau privi cu ochi buni, vedindu-lu pre calle totdeun'a cu mii de miliri înainte lor, înse acesti-a au fostu din categori'a acelloru-a, cari nu credu în cuvintele mantuitoriulu: „Nimene nu este fără de peccatu decâtu numai unulu Ddieu.“

Nu am intențiunea a descrie faptele eroului nostru; ci numai doliulu, ce s'a manifestatu în inim'a și pre feciele cetățienilor de aci cu ocasiunea celebrării parastasului pentru repausulu sufletulu marelui nostru Archipastoriu.

Dupa reîntorcerea Pr. S. Salle Dlu Episcopu Ioanu Popasu, de la Sabliu, îndată s'a dispusu pregătirile necesare pentru celebrarea parastasului, care se și țienū asta-di cu tota solennitatea, funcționandu însu-si Pr. S. Sa Dlu Episcopu, cu asistenți'a protopresbiterulu, a preotimei locale și a protodiakonulu. La celebrarea acestui actu gelnicu au luat parte: corpulu officierilor, reprezentanții urbei în corpore cu primariulu în frunte, tote autoritățile civile și școlare și o summa de straini. Tristetia se vede depinsa pre feciele tuturor. Actulu se fini cu cuvântarea Pré Santitulu nostru Episcopu, carele cu cunoscut'a-i inteligență și dexteritate oratorică storse lacrimi din ochii ascultatorilor, ba chiaru însu-si Pré S. Sa, inundatu de lacrimi, fū constrinsu ca să pauședie în mai multe rânduri. Cătră finea cuvântării ni și cită cuvintele pronunțiate de însu-si repausatulu în orele mai din urma: „Uniti-Ve în cugete și Ve iubiti unulu pe altulu!“

Da! Să ne unim în cugete, să ne iubim unulu pe altulu, să purcedem mai departe pre calea dechisă de ellu și desbracându-ne de van'a ambițiune, ce ca unu verne neadormitu rode la stelpulu națiunii nostre, să punem braciul langa braciul și să fim siguri, că vom ajunge la scopulu deditu. În fine să rogăm pre atotu-potintele, ca acela să ni arrete pre demnul urmatoriu alu marelui nostru repausatulu!

Si în Mohadia s'a celebratu parastasu forte pomposu, pontificandu P. S. Sa eppulu Ivacicovicu, care se afla acolo la băi, assistandu publicu prea numeroșu și alessu, de officeri și alti oșpeti, cari se afla la scaldele d'acolo.

Copleanu, în Iuliu 1873.

D'intr'o prea lunga correspondință, în care se descrie d'amenuntulu essamenulu d'in Copleanu, estragemu urmatoriile:

Conformu ordinațiunii zelozulu D. protop. Ionu Colceriu, pruncii și fetitiele de la școl'a popul. confesională d'aici au facutu essamenulu îndatenatu în 29. I. c. În diu'a essamenulu D. preutu locale Ionu Iug'a celebră s. missa, la care au fostu de facia mai multi d'in poporu, afara de judele comun. si primu curatoriul besericescu, carui-a se pare a-i jacé pucinu la anima înaintarea cusei școlare. La finea missei D. preutu țienū poporulu unu discursu însufletitoriu și lu-invità a participă la essamenu, a fi martore la desvoltarea intelectuală a pruncilor lor, a se convinge și a se bucură de nemesuratu cascigu și folosu alu invetiamentulu și desceptării.

Essamenulu se începū la 10 ore a. m. După rugățiunile făcute, școlariulu Ionu Todoru-Manzatu saluta prin unu scurtu discursu oșpetii adunati; era fetit'a Mari'a Campianu felicită pre D. preutu locale, prezentandu-i una fromosa cununa de flori. Apoi se începū essaminarea d'in obiectele propuse preste annu. D'in catechismu și biblia, cetire, scriere, computu pre tabla și în capu, gramateca, istori'a Ardealulu de Laurianu, geograf'a comunei și a Ardealulu, pomaria, invetiament. intuitivu, declamațiuni, cantari și în urma cetirea scrișorilor de proba. Responsurile școlarilor erau respicâte și

precise, era bucuri'a parintilor și a întregulu publicu ascultatoriu era nespusa. Essamenulu a succedu spre îndestulare generală, ceea ce șierbesce nu numai spre laud'a școlarilor, ci și spre onorea zelozulu și activulu D. invetiatoriu Simeonu Rotariu. Astfelu se pronunță și D. preutu locale în discursulu seu, țienutu la închierea essamenulu.

În fine școlarii mai cantara unele piese naționale, și cu această essamenulu se închiia între bucuria și îndestulare generală.

Era mie fia-mi permisă a sprime zelozulu D. docente multamit'a și reconșcienti'a cuvenita pentru nisuintele, ce a desvoltatu spre desceptarea poporulu d'aici și înaintarea invetiamentulu între locuitorii comunei nostre. Unu oșpe.

VARIETATI.

(Mortalitatea în Pest'a.) D'in reporturile off. ce se publica în tote septemanele și le urmărimu preste totu annulu afflăm, că mortalitatea în Pest'a este forte mare, cătu neci Petrupolea nu se affia în situațiune igienică mai nefavorabilă. Numerala mortiloru întrece pre alu nascutiloru căte cu 40—100 pre septemana, — asiă în sept. tr. nrulu natiloru face 186, era alu mortiloru 277. deci cu 91 mai multi morti. Între cei nascuti 139 legiuiti, 47 spurii și 7. s'a nascutu morti. După sessu între morti 151 barb. 126 fem. și 91 copii maimici de unu annu. Mortalitatea copiloru este enormă. — Caus'a mortii în 40 casuri bola de plamăi, în 6 c. langore (tifu) în 3. versatu, în 77. coler'a, în 28 catarhu de intestine, în 11 slabitiune d'in nascere și în 16. convulsioni (fraise).

(Monumentulu lui Uhland) au fostu desvelitu în 14. Juliu, a. c. la Tubing'a, unde multime mare de nemti au assistatu la acesta serbatoru intru memori'a postulu loru naționale.

(Cursurile economice) anunțate a se țienū în ferie școl. la institutele de Clusiu-monostoru și la Debrecinu s'au sistatu d'in caus'a colerei ce au începutu a grassă în tota Ungari'a și se lătiese și în Transilvani'a. — Totu d'in acesta causă concentrarea militieloru la essercitiu, precum și țienerea terguriloru mai în tote orasiile sunt revocate și opprite.

(„Jungmanu“) Cehii inca avura serbare naționale; apothecosea lessicografulu Jungmanu o serbara cu mare entusiasmu. Rigeru țienū unu discursu memorabilu, în care înaltă meritele lui Jungmanu pentru desceptarea naționale arretandu importanti'a primulu Dictionariu cehicu. „Unu omu — disse Rigeru — essară oper'a cea mare, la care potemu privi cu mandria și la care în alte țierre lucră o academia întregă. Acelle mii de cuvinte ce dinsulu le puse în ordine de batalia, au cuceritu mai multu decâtu una ostire triumfatoriă!“ Adușse apoi că lui J. urmara: Si afaricu, Palaschi, Pressl, Celacovschi, Colaru și tota pleied'a scriptoriloru Cehi.

Bibliografia. D'in oper'a teologică „Istoria Revellatiunii divine“ Tomulu II. „Testamentulu nou“ au apparutu fascior'a a 3-a și se affia de vendiare la autorulu D. Gavrilu Popu, protop. gr. cat. rom alu Clusului. Pretiulu unui essemplariu 50 cruceri. — Acesta oper'a activulu și intelligintelu autoru o recumendăm cu deosebire atentiunii Venerab. Cleru romanescu.

Inșciintare.

În institutul fundationalu „Rudolfinu“, redicatu de D. A. M. Pollak caval. de Rudin sunt pentru an. școl. 1873/4. d'a se cascigă 60 fundatiuni. Aceste locuri se voru impartii studentiloru saraci fara ossebire de confesiune d'in tote țierrele Ostrungariei, cari voru studiă la facultatea politehnică d'in Vienn'a.

Studentii, cari în an. 1872/3. au fostu immatriculati ca ascultatori ordinari la politehniculu d'in Vienn'a seau la vre-unulu d'in provinciile monarșiei ostrunguresci, și voiescu a continuă studiile lor la politehniculu d'in Vienn'a au se presinte testimoniulu lor despre an. școl. espiratu pre cum și atestatul lor de paupertate cellu multu până în 15 Septemvre a. c. la Administratiunea acestui institutu. (Wien, Wieden Marierhofgasse 3). Era studentii, cari absolvidu vre-o școlă reală super. seau gimnasiu super. voiescu să fia ascultatori la politehniculu d'in Vienn'a și dorescu a cascigă unu astfelu de locu fundationalu, au se presinte totu în terminulu amintitu și totu la administratiunea numita, recursurile lor proveđute cu testimoniulu de maturitate, și atestatu de paupertate.

Condițiunile de primire mai detaiat sunt în program'a tiparită, ce se pot affă la inspectiunea de casa a acestui institutu.

Vienn'a 1. Juniu 1873.

Administratiunea „Rudolfinulu“.

Bespunsuri: Neamunitulu în Sioncut'a: Scrișori anonime nu publicăm, și cătu pentru reclamațiune, faceti-o mai atâtu acolo, și, numai în casu candu aceștia n'ar avé resultat, apoi se veniti la publicitate.

ALESSANDRU ROMANU

Propriet., ed. t. și red. respundiet.

INSERTIUNI.

Escriere de concursu.

N-ru 184. ex 1873.

Comit. fond. școl.

(2—3)

Fiendu a se ocupă postulu de invetiatoriu adjunctu la școl'a normală din Nasoudu, Monoru și Borgo-Prundu escriere prin această concursu pentru ocuparea acelloru posturi.

Salariulu împreunatu cu fia-care de aceste posturi e: 400 fl. v. a. cari se cape în rate lunarie antecipative.

Doritorii de a ocupă verunulu di'n aceste posturi au să-si asterna supplicale documentate la comisiunea administratiivă fondurile școlare cellu multu până în 1. Augustu a. c.

D'între concurrentii se voru preferi acei cari pre langa calificatiunile prescrișe vor avé cunoscenti'a celloru-lalte doue limbi ale patriei, adeca cea germană și magiară.

Din ședința comisiunei administratiivă a fondurilor școlare grantieresci.

Naseudu, în 5. Iuliu 1873.

Presiedintale

Marcusiu.

Secretariulu

Toma Mihalca.

Sifilitic'a și impotenti'a,

și vechie seu de curundu nascutu

se voru trată după metodulu homeopatic de Dr. I. Ernst, Pest'a, strad'a idolilor (Göttergasse) nr. 6., etagiulu II., usi'a nr. 1 de la 2—5 ore după media-di

Aceste morburu se trateza a desse în modulu cellu mai usioru cu dose mariu iodu și argintu viu, și această se face mai spre ajungerea unui resultat momentanu. Patifientii vindecati în modulu acestu a voru cadé mai curundu seu mai tarde în morburile celle mai infricosiate, încât în aduncele batranetie voru avé, dere, a sufferi greu de condecintiele acestu tratari usiore și superficiale. Scutu contr'a acestoru felu de pericle ofera metodulu de tratere homeopaticu, care, precum este cunoscutu, nu numai că vindeca dorerile cele mai învechite, ci effectulu lui este asiă de nefacutori, încâtu nu lassa nice cea mica temere de urmări ralle. Diet'a cea va peserie este simplă și usioru de țienut.

4—17